

50 Vuotta sitten

Passit keräsivät paljon leimoja.

Unohtumaton opintomatka

On vuosi 1968. Meitä oli 24 Hämeenlinnan seminaarin oppilasta, jotka olimme tehneet kovasti töitä opintomatkaa varten. Elokuussa matkalaukut pakattuina, vähän jännitystä mukana lähdimme Helsingin lentoasemalle päämääränä Praha ja Budapest.

Opintomatkamme matkanjohtajana toimi lehtori **Maire Juvonen**. Saavuimme Shönefeldin lentokentälle, Itä-Berliiniin, missä vietimme kuumaa kesäpäivää. Junan lähtöä odotellessa kulutimme aikaa kävelen ja sikäläistä elämää ihmetellen.

Matka jatkui yöjunalla Prahaan. Matkasta väsyneinä, jaksomme aamupäivällä

Iloinen joukko lähdössä kohti seikkailua.

Tunnelma Kaarlen sillalla oli valoisa.

lähteä tutustumaan kaupunkiin ja teimme vähän ostoksiakin. Tapasimme tšekkiläisiä nuoria kaduilla ja kahviloissa.

Palasimme aikaisin hotelliin, nukkumaan pois matkan rasituksia. – Meillähän olisi vielä viikko aikaa nauttia kauniista kaupungista ja sen ympäristöstä.

Aamiaisen jälkeen kiertoajelulla kuulumme oppaaltamme Prahan historiaa ja tutustuimme mielenkiintoisiin kohteisiin: kuninkaan linnaan, Kaarlen siltaan, Vanhaankaupunkiin kelloineen. Meidän piti olla aikaisin hotellilla, koska seuraavana päivänä olisi retki Karlovi Variin.

Iltaimenot kaupungilla houkuttelivat kuitenkin vaivihkaa ulos. Hotellimme sijaitsi pääkatu Vaslavski Namestin varrella. Suurkaupungin tapaan siellä vilisi ihmisjoukkoja, nuoria ja vanhempiakin. Nuorison keskuudessa tuntui olevan huoli tulevaisuudesta. Olihan Prahan Kevät. Jäimme juttelemaan joidenkin kanssa. Heillä tuntui olevan pelko venäläisten määräsval-

lan lisääntymisestä ja joku epäili heidän tulevan vielä rajan yli.

Seuraavaa aamua ajatellen vetäydyimme nukkumaan. Ryhmästämme muutama jäi vielä viettämään hauskaa iltaa ja palasi hotellille taksilla. He ihmettelivät vilkasta lentoliikennettä. Koneita näkyi tulevan parin minuutin välein.

Aamuvarhaisella 21.8. kokoonnuimme hotellin aulaan aamiaista ja päivän ohjelmaa varten. Meille kerrottiin, että retki on peruttu ja aamiaiselle menemme joskus, kun siihen tulee sopiva tilaisuus. Kaikki kyllä jo huomasivat, että ulkona tapahtuu jotain merkillistä.

Olimme havainneet huoneiden ikkunoista lentokoneiden suuren määrän, kadulla jyrisivät tankit ja väenpaljouden. Tunnelma aulassa oli ankea. Oli itkua ja tuskailua. Meitä kiellettiin menemästä kadulle ja kadun puolen ikkunoista ei ollut hyvä kurkkia. Meni jonkun aikaa ennen kun saimme tietää, mitä yön aikana oli tapah-

Ikkunasta katselimme, kuinka vuoroin panssarit ja väkijoukot ilmaantuivat näkyviin.

tunut. Varsovan liiton sotilasvoimat olivat miehittäneet Tšekkoslovakian.

Tilanne jatkui sekavana. Pääsimme aamiaiselle, mutta meidät vietiin takakautta kellariholvien läpi ruokapaikkaan. Oppaamme piti turvallisuudestamme hyvää huolta.

Olimme kuitenkin tietoliikenteen motissa. Yhteys Suomeen saatiin vasta seuraavana päivänä. Eihän silloin ollut mitään kän-

nyköitä. Tiesimme kotiväen ja kotiin jääneiden opiskelijatovereittemme huolen, emmekä kuitenkaan voineet auttaa tilannetta. Mitä meille tapahtuu? Miten pääsemme jatkamaan matkaamme? Jäämmekö tänne vai pääsemmekö pois?

Päivä jatkui odottaen ja ikkunoista kurkistellen. Otimme tietysti valokuvia, vaikka riskillä. Alakerran aulassa kuultiin hu-

huja, milloin Dubcek, milloin Svoboda oli muka kuollut. Muistakin kuolleista huhuttiin. Tuntui, ettei kellään ollut varmaa tietoa mistään. Tankkeja, sotilaita ja mieltään osoittavia tšekkejä tuli kadulle koko ajan lisää.

Yöllä heräsimme valtavaan meteliin, kun kadun päässä sijaitsevaa rakennusta tulitettiin sarjatulella. Jotkut tytöistä halusivat vaihtaa kadunpuoleisista huoneista sisäpihan puoleisiin, mutta osa halusi jäädä. Täytyihän tarkkailupiste säilyttää.

Kadulle levisi aavemainen hiljaisuus, ja sitten alkoi ääniä, kuulua ikään kuin isojen sadepisaroitteiden ropinaa. Ääni voimistui. Valtava kulkue lähestyi hotelliamme. Kulkueen ensimmäisissä riveissä kannettiin mustia lippuja – yhtä monta kuin kuolleita oli siihen mennessä. Mustien lippujen takana kannettiin Tšekkoslovakian lippuja.

Kulkue pysähtyi hotellimme kohdalle ja ihmiset lauloivat Tšekkoslovakian kansallislaulua. Sitten marssijat jatkoivat äänettömänä matkaansa, kunnes tankit hajottivat kulkueen. Hotellimme lähellä paloi tankki. Kukaan ei tullut siitä ulos!

Se, mitä kadulla tapahtui, oli ihan meidän silmiemme edessä: väkijoukot, panssarivaunut, sotilasautot ja kuorma-autot täynnä paikallisia, rohkeita ihmisiä. Vuoroin kuului huutoja, hiljaisuutta ja laukauksia ja moottorien ääntä. Pelkäsimmekö? Emme. Enemminkin tunsimme hämmennystä, vihaa ja raivoa miehittäjiä kohtaan sekä pet-

Aamulla väki alkoi kokoontua Vaslavski-aukiolle jalan ja autojen kyydissä.

Ensimmäisen uhrin kantama lippu oli tuoreen veren tahrима.

tymystä matkamme keskeytymisen johdosta.

Tilanne oli yllättävä. Emme tajunneet sen vakavuutta. Alkuun olimme pelkästään hotelliväen ja oppaamme tietojen varassa. Uteliaita kyllä olimme. Prahalaiten mieleenilmaisut panssarivaunujen ja sotilasautojen keskellä teki meihin vaikutuksen. Riipaiseva näky oli nuoren opiskelijan tuore veri Tšekkoslovakian lipussa, jota kuljetettiin katua etenevän saattueen edessä.

Seuraavana aamuna ikkunasta kurkkimista rajoitettiin, kun miehistön kuljetusajoneuvoja oli sijoitettu vastakkaiselle puolelle katua. Sotilaat istuivat niissä selät suorina, vakavilmaisina ja aseet tanassa, piiput osoittaen huoneittemme ikkunoihin. Hotellin eteen oli sijoitettu panssarivaunun lehtitaloa vartioimaan.

Saimme kuulla oppaaltamme, että ulkomaalaisten on poistuttava maasta ja heille järjestettäisiin siihen mahdollisuus, vaikka rajat olikin suljettu. Meille annettiin eväitä ja meidät siirrettiin turvallisuussyistä laita-

opistoon. Pettymys oli suuri, kun emme päässeet jatkamaan suunniteltua matkaamme Unkariinkaan. Matkanjohtajamme sai yhteyden Suomeen sekä matkatoimistoon, joka alkoi järjestellä meille paluumatkaa.

Muutama juna oli jo lähtenyt täytenä. Olimme epävarmoja, tuleeko meille enää mahdollisuutta. Kuitenkin yhdelle junalle avattiin vielä raja ja me pääsimme siihen. Päämäärästä ei ollut tietoa. Tuntui, että matka kesti ikuisuuden. Juna pysähtyi välillä pitkäksikin aikaa ja odotti vuoroaan.

Olimme väsyneitä, jännittyneitä, likaisia, nälkäisiä ja pettyneitä. Jossain myytiin jäätelöä. Se maistui kuin pikkutyttönä kotikaupasta ostettu vaniljapuikko. Saavuimme Nürnbergin kautta Berliiniin, jossa viidentähden hotelli Schweizerhoff otti meidät syleilynsä pehmeine vuoteineen ja valkoisine lakanoineen.

Palasimme kotiin ja jatkoimme opiskelua. Päivän rutiinit palautuivat. Harmitus menetetyistä matkaviikosta, sekä osin hukkaan tehdystä rahankeruutyöstä jäi taka-alalle. Mutta opintomatkan

Iskulauseita ilmestyi nopeasti kaikkialle.

se oli sellaisenaankin. Tapahtumat pyörivät mielessämme ja puheissamme. Järjestimme kotiin päästyämme seikkailustamme tilaisuuden, jossa kerroimme tapahtumista ja näytimme kuvia. Sympatit tšekkoslovakialaisia kohtaan olivat voimakkaat. Harjoittelimme heidän kansallislaulunsa ja kuuntelimme Smetanan Moldautta sydän sykkien. Vielä viidenkymmenen vuoden jälkeen tunteet tulevat pintaan niitä kuunnellessa ja panssarivaunun kohtaaminen yllättäen yhä säikäyttää.

Matkalaisten muistoista koonnut
Sointu Simola ja
Annikki Jokiniitty
 kuvat muistelijoiden albumeista